

II

*(Mededelingen)*MEDEDELINGEN VAN DE INSTELLINGEN, ORGANEN EN INSTANTIES VAN
DE EUROPESE UNIE

EUROPESE COMMISSIE

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE

**EU-richtsnoeren voor de geleidelijke hervatting van toeristische diensten en voor
gezondheidsprotocollen voor horecagelegenheden — COVID-19**

(2020/C 169/01)

I. Inleiding

1. Op 15 april 2020 heeft de Commissie, in samenwerking met de voorzitter van de Europese Raad, een gezamenlijk Europees stappenplan ⁽¹⁾ voorgesteld voor de geleidelijke opheffing van de inperkingsmaatregelen die wegens de COVID-19-uitbraak zijn genomen. Het bevat criteria en aanbevelingen voor de lidstaten betreffende de voorwaarden voor de opheffing van maatregelen en het herstellen van het vrije verkeer. Maatregelen moeten geleidelijk worden opgeheven en daarbij moeten het bewaren van afstand en maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen centraal staan.
2. Nu de volksgezondheidssituatie stilaan verbetert, overwegen de lidstaten om de beperkende maatregelen op gemeenschapsniveau op te heffen. Dit vormt de voorbereiding voor de veilige versoepeling van preventieve en beschermende maatregelen, met name algemene reisbeperkingen.
3. Wanneer de beperkingen op reizen en daarmee verband houdende activiteiten worden opgeheven, zullen burgers naar verwachting geleidelijk aan weer in eigen land en binnen de EU gaan reizen.
4. Als maatregelen te snel worden opgeheven, kan het aantal besmettingen opnieuw plots stijgen. Tot er een vaccin beschikbaar is, moet een afweging worden gemaakt tussen enerzijds de behoefte aan en de voordelen van reizen en toerisme en anderzijds de risico's van een toename van het aantal gevallen waardoor de lockdownmaatregelen opnieuw zouden moeten worden ingevoerd.
5. Wanneer de lockdownmaatregelen worden versoepeld, moet bijzonder veel aandacht worden geschonken aan de bewaring van de fysieke afstand tussen mensen, zodat toeristische activiteiten op een veilige manier kunnen worden hervat, aangezien daarvoor per definitie mensen uit verschillende geografische gebieden samenkomen.
6. De bescherming van de gezondheid van burgers, met inbegrip van personen die in de toeristische sector werkzaam zijn en toeristen, blijft de eerste prioriteit.
7. Met het oog op de geleidelijke hervatting van toeristische diensten worden in deze richtsnoeren een gemeenschappelijk doel en een niet-discriminerend kader vastgesteld voor de burgers, overheidsdiensten, ondernemingen en belanghebbenden die in de toeristische sector actief zijn.
8. Deze richtsnoeren voorzien in criteria en beginselen voor de veilige en geleidelijke hervatting van toeristische activiteiten en voor de ontwikkeling van gezondheidsprotocollen voor horecagelegenheden.

⁽¹⁾ Europese Commissie (EC). Gezamenlijk Europees stappenplan voor de opheffing van de inperkingsmaatregelen in verband met COVID-19 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2020.126.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A2020%3A126%3ATOC

9. Deze richtsnoeren zijn gebaseerd op het advies van het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (ECDC)⁽²⁾. Zij bouwen voort op en moet worden toegepast in samenhang met het gezamenlijk Europees stappenplan voor de opheffing van de inperkingsmaatregelen in verband met COVID-19⁽³⁾. Zij moeten worden gelezen in samenhang met de richtsnoeren van de Commissie inzake de beperking van niet-essentiële reizen⁽⁴⁾, de uitoefening van het recht op vrij verkeer van werknemers⁽⁵⁾, grensbeheermaatregelen⁽⁶⁾, passagiers en andere personen aan boord van schepen⁽⁷⁾ en de geleidelijke hervatting van vervoerdiensten⁽⁸⁾ alsook de mededeling betreffende een gefaseerde en gecoördineerde aanpak van het herstel van het vrije verkeer en de opheffing van de controles aan de binnengrenzen⁽⁹⁾. Het Europees Agentschap voor de veiligheid en de gezondheid op het werk (EU-OSHA), ten slotte, heeft algemene maatregelen inzake veiligheid en gezondheid op het werk gepubliceerd met betrekking tot de terugkeer naar de werkplek⁽¹⁰⁾.

II. Beginselen voor de veilige en geleidelijke hervatting van toeristische activiteiten

10. De lidstaten moeten rekening houden met de volgende criteria wanneer zij beslissen over de eventuele versoepeling van de strenge maatregelen op gemeenschapsniveau⁽¹¹⁾ om toeristische activiteiten opnieuw mogelijk te maken:

10.i *De incidentie van COVID-19 is tot een laag niveau gezakt*

De belangrijkste voorwaarde voor de versoepeling van beperkende maatregelen op gemeenschapsniveau in verband met COVID-19 en voor de hervatting van toeristische activiteiten is epidemiologisch bewijs dat de verspreiding van de ziekte aanzienlijk is afgenomen, gedurende langere tijd stabiel is gebleven en waarschijnlijk stabiel zal blijven als het aantal toeristen stijgt.

10.ii *Het gezondheidszorgstelsel beschikt over voldoende capaciteit*

Het gezondheidszorgstelsel moet over voldoende capaciteit beschikken voor zowel de lokale bevolking als toeristen, zodat de eerstelijnszorgstructuren, ziekenhuizen en intensievezorgafdelingen niet worden overbelast indien er een plotse toename van gevallen is. Dit is vooral belangrijk op regionaal niveau voor toeristische streken waar veel bezoekers komen, zoals resorts en gebieden in de nabijheid van stranden, bezienswaardigheden enz., en die niet altijd in de buurt van gezondheidszorginfrastructuur zijn gelegen. Afgelegen toeristische gebieden beschikken mogelijk slechts over beperkte gezondheidszorgdiensten en indien een groot aantal extra bezoekers kan worden verwacht, moeten mogelijk bijkomende responsmechanismen worden uitgevoerd, zoals vluchten voor medische evacuatie. De richtsnoeren voor grensoverschrijdende zorg voor patiënten met COVID-19⁽¹²⁾ moeten worden toegepast. Bovendien moeten lidstaten waarvan onderdanen of ingezetenen tijdens een verblijf in een andere lidstaat besmet raken, de repatriëring van die personen mogelijk maken.

10.iii *Er is een robuust systeem voor bewaking en monitoring beschikbaar*

Vóór zij maatregelen versoepelen, met inbegrip van de hervatting van toeristische activiteiten, moeten de lidstaten beschikken over systemen om veranderingen in de indicatoren van gezondheidszorgcapaciteit te kunnen monitoren en erop te kunnen reageren.

Een grotere bewakings- en monitoringcapaciteit op lokaal niveau is noodzakelijk om te voorkomen dat het virus door reizigers in toeristische streken wordt binnengebracht of dat het zich van de lokale bevolking naar toeristen verspreidt, in voorkomend geval in overeenstemming met de EU-wetgeving inzake gegevensbescherming.

⁽²⁾ Disclaimer: Deze richtsnoeren bevatten overwegingen, vanuit het oogpunt van de volksgezondheid, betreffende de preventie en bestrijding van COVID-19 voor de toeristische sector. Dit zijn onder andere overwegingen voor klanten vóór, tijdens en na hun verblijf in een bepaalde accommodatie alsook voor het personeel, en overwegingen voor bezoeken aan restaurants, coffeeshops of bars in het kader van toerisme. In deze richtsnoeren komen thema- of pretparken, musea, cruises enz. niet aan bod. Deze richtsnoeren stellen een benadering voor die voor de toeristische sector wordt aanbevolen, rekening houdend met de specifieke kenmerken van toeristische gelegenheden in de verschillende delen van de EU/EER.

⁽³⁾ PB C 126 van 17.4.2020, blz. 1.

⁽⁴⁾ COM(2020) 115 final, COM(2020) 148 final en C(2020) 2050 final (PB C 102 I van 30.3.2020, blz. 12).

⁽⁵⁾ Mededeling van de Commissie — Richtsnoeren betreffende de uitoefening van het recht op vrij verkeer van werknemers tijdens de uitbraak van COVID-19 (2020/C 102 I/03).

⁽⁶⁾ C(2020) 1753 final (PB C 86 I van 16.3.2020, blz. 1).

⁽⁷⁾ C(2020) 3100 final (PB C 119 I van 14.4.2020, blz. 1).

⁽⁸⁾ C(2020) 3139.

⁽⁹⁾ C(2020) 3250.

⁽¹⁰⁾ COVID-19: Terug naar de werkplek — Aanpassing van werkplekken en veiligheidsmaatregelen voor werknemers (<https://osha.europa.eu/nl/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>).

⁽¹¹⁾ Zoals beschreven in de snelle risicobeoordeling van het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding van 23 april 2020 (<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/rapid-risk-assessment-coronavirus-disease-2019-covid-19-pandemic-ninth-update>).

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/guidelines_on_eu_emergency_assistance_in_cross-bordercooperationin_healthcare_related_to_the_covid-19_crisis.pdf

10.iv *Er is testcapaciteit beschikbaar*

Eén van de belangrijkste criteria van het gezamenlijk Europees stappenplan voor de opheffing van de inperkingsmaatregelen in verband met COVID-19 is de beschikbaarheid van uitgebreide testcapaciteit om gevallen te kunnen opsporen en de verspreiding van het virus te kunnen monitoren, in combinatie met contactonderzoek en afzonderingsmaatregelen om de overdracht van het virus te vertragen. Aanvankelijk werden benaderingen op basis van grootschalige bevolkingsonderzoeken belemmerd door een tekort aan testcapaciteit. Sneltests en snelle diagnoses zijn essentieel voor een vroegtijdige opsporing van gevallen ⁽¹³⁾. Het is belangrijk om ervoor te zorgen dat bezoekers in gelijke mate kunnen worden getest.

10.v *Er kan contactonderzoek worden uitgevoerd*

Contactonderzoek is een doeltreffende en essentiële volksgezondheidsmaatregel voor de bestrijding van COVID-19. Het doel is om snel de contacten van COVID-19-gevallen te identificeren en deze te beheren om verdere overdracht van het virus te beperken. In het kader van dit contactonderzoek moet relevante informatie kunnen worden uitgewisseld tussen landen waar er internationaal toerisme is, met inbegrip van paraatheid voor de eventuele repatriëring van onderdanen. Wanneer de grenzen opnieuw opengaan, zullen nauwe samenwerking en coördinatie tussen de lidstaten voor contactonderzoek belangrijk zijn. Persoonlijke gegevens moeten worden verzameld en opgeslagen overeenkomstig de relevante EU-wetgeving, met inbegrip van de algemene verordening gegevensbescherming en de e-privacyrichtlijn.

De belangrijkste aspecten van contactonderzoek worden nader toegelicht in de recente richtsnoeren van het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (ECDC) ⁽¹⁴⁾ en, wat gegevensbescherming betreft, de richtsnoeren voor apps ter ondersteuning van de bestrijding van de COVID-19-pandemie ⁽¹⁵⁾ en de richtsnoeren van het Europees Comité voor gegevensbescherming ⁽¹⁶⁾. De Commissie en de lidstaten zullen een protocol inzake interoperabiliteitsbeginselen publiceren om ervoor te zorgen dat vrijwillig te gebruiken, goedgekeurde contacttraceeringsapps over de grenzen heen functioneren en betrouwbaar zijn waar de gebruiker zich ook in Europa bevindt.

10.vi *Er zijn coördinatie- en communicatiemechanismen beschikbaar*

Het is van essentieel belang dat er mechanismen zijn ingesteld voor de coördinatie en communicatie tussen de autoriteiten en de exploitanten in de toeristische sector alsook tussen de lokale en de nationale/regionale overheden van de lidstaten. Waar grensoverschrijdend toerisme is toegestaan, zijn ook grensoverschrijdende coördinatie, informatie-uitwisseling en communicatie via de bestaande kanalen van essentieel belang. Vóór de lidstaten maatregelen aankondigen in verband met de hervatting van grensoverschrijdend toeristisch verkeer, moeten zij de andere lidstaten en de Commissie hiervan op de hoogte brengen en zij moeten rekening houden met hun standpunten. Naast de mechanismen die in de mededeling betreffende het herstel van het vrije verkeer en de opheffing van de controles aan de binnengrenzen worden beschreven, moeten ook het Gezondheidsbeveiligingscomité en het Raadgevend Comité inzake toerisme alsook andere bestaande coördinatiekanalen voor vervoer en reizen worden gebruikt overeenkomstig hun respectieve mandaten.

Risicocommunicatie, onder andere via digitale weg, naar reizigers en toeristen toe is ook van cruciaal belang om ervoor te zorgen dat zij op de hoogte zijn van de lokale context, de maatregelen die zij moeten volgen indien er vermoedelijke gevallen van COVID-19 zijn, hoe zij toegang tot gezondheidszorg kunnen krijgen enz.

11. De versoepeling van inperkingsmaatregelen moet wetenschappelijk onderbouwd zijn met de volksgezondheid als uitgangspunt en moet in elke lidstaat binnen een gecoördineerd kader worden uitgevoerd. Dit gecoördineerde kader vormt de basis voor de heropening van ondernemingen en diensten in de toeristische sector. Gezien het naderende zomerseizoen is degelijk advies inzake volksgezondheid voor toeristische ondernemingen en bestemmingen essentieel.

12. De lokale epidemiologische situatie moet worden geëvalueerd om het risico te bepalen dat de hervatting van toeristische activiteiten inhoudt, zodat overdracht tussen toeristen en de lokale bevolking kan worden voorkomen.

⁽¹³⁾ Op dit moment is er nog geen sneltest voor de opsporing van SARS-CoV-2 gevalideerd en aanbevolen voor diagnostische doeleinden.

⁽¹⁴⁾ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>

⁽¹⁵⁾ C(2020) 2523 final van 16.4.2020.

⁽¹⁶⁾ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_nl

13. Er moeten paraatheidsplannen met duidelijke criteria worden vastgesteld voor het eventueel opnieuw aanscherpen van beperkende maatregelen.
14. De aanbevelingen in het gezamenlijk Europees stappenplan voor de opheffing van de inperkingsmaatregelen in verband met COVID-19 omvatten beginselen die in het bijzonder voor de toeristische sector van belang zijn; deze moeten in acht worden genomen wanneer het toerisme wordt hervat.
15. De opheffing van maatregelen moet geleidelijk gebeuren. Algemene maatregelen moeten door gerichtere maatregelen worden vervangen, zodat gemeenschappen en de toeristische sector hun activiteiten geleidelijk aan kunnen hervatten, mits evenredige en doeltreffende maatregelen worden genomen om de gezondheid van toeristen en werknemers te beschermen.
16. De terugkeer naar de werkplek moet overeenkomstig de EU-richtsnoeren voor een veilige terugkeer naar de werkplek ⁽¹⁷⁾ worden georganiseerd; hierbij moet prioriteit worden gegeven aan groepen die minder gevaar lopen en sectoren die economische activiteit mogelijk kunnen maken met inachtneming van de voorschriften inzake gezondheid en veiligheid op het werk die worden toegepast in verband met de pandemie.
17. De reikwijdte en duur van maatregelen om toeristische diensten te beperken, alsook van beschermende en preventieve maatregelen in verband met de gezondheid, mogen niet verder gaan dan wat strikt noodzakelijk is om de volksgezondheid te beschermen. Maatregelen moeten niet alleen objectief en evenredig zijn, zij moeten ook naar behoren worden gemotiveerd, relevant, modaliteitsspecifiek en niet-discriminerend zijn en het gelijke speelveld binnen de eengemaakte markt vrijwaren.
18. Het ECDC ontwikkelt samen met de lidstaten en het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek (JRC) een kaart ⁽¹⁸⁾ van het overdrachtsniveau van COVID-19 op subnationaal niveau en zal deze voortdurend bijwerken. De lidstaten wordt verzocht gegevens te verstrekken om ervoor te zorgen dat deze kaart volledig en actueel is. Dit zal voordelen opleveren voor alle aspecten van de afbouwstrategieën (openen/sluiten van specifieke economische sectoren, evalueren van verschillende teststrategieën, evalueren van de doeltreffendheid van persoonlijkebeschermingsmaatregelen, enz.). Daarnaast wordt de lidstaten verzocht bijgewerkte gegevens over beschikbare ziekenhuiscapaciteit, tests, bewaking en contactonderzoek te verstrekken en criteria voor het opheffen of opleggen van beperkingen te publiceren. De overdrachtskaart en de bijbehorende maatregelen zijn een transparant hulpmiddel om op EU-niveau informatie te verstrekken die door autoriteiten, vervoerexploitanten en belanghebbenden in de toeristische sector kan worden gebruikt alsook door burgers om verantwoorde individuele beslissingen over hun vakantieplannen te nemen.

III. EU-richtsnoeren voor gezondheidsprotocollen voor horecagelegenheden

19. Dit deel van de richtsnoeren bevat beginselen die voor de lidstaten als richtsnoeren kunnen dienen bij het ontwerpen en uitvoeren van maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen en van protocollen voor dienstverleners in de horeca, zoals hotels en andere horecagelegenheden, om de veiligheid in toeristische gelegenheden te verzekeren en de gezondheid van zowel gasten als werknemers te beschermen.
20. De richtsnoeren voor gezondheidsprotocollen zijn niet bindend. Zij beogen coherentie bij de ontwikkeling en uitvoering van maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen door middel van een gecoördineerde aanpak binnen de regio's en lidstaten.
21. De lidstaten wordt verzocht naast de aanbevelingen en operationele overwegingen voor risicobeheer in verband met COVID-19 van de relevante gezondheidsinstanties, met name de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) ⁽¹⁹⁾ en het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (ECDC) (zie de bijlage), ook deze richtsnoeren te raadplegen wanneer zij protocollen opstellen die op de specifieke nationale/regionale/lokale omstandigheden zijn afgestemd.

⁽¹⁷⁾ Coronavirus: EU-richtsnoeren voor een veilige terugkeer naar de werkplek (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_20_729).

⁽¹⁸⁾ <https://covid-statistics.jrc.ec.europa.eu/>

⁽¹⁹⁾ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/publications/2020/operational-considerations-for-covid-19-management-in-the-accommodation-sector-interim-guidance,-31-march-2020>

22. Maatregelen in de toeristische sector op het gebied van de volksgezondheid zullen in overeenstemming moeten zijn met door de bevoegde autoriteiten toegepaste algemene maatregelen en zullen rekening moeten houden met de richtsnoeren voor op de werkplek ⁽²⁰⁾. Dergelijke maatregelen zullen ook in overeenstemming moeten zijn met de EU-wetgeving inzake gegevensbescherming ⁽²¹⁾.
23. De lidstaten wordt verzocht nauw samen te werken met belanghebbenden wanneer zij maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen en protocollen opstellen en ervoor te zorgen dat deze protocollen zijn afgestemd op de omvang en de aard van de diensten die horecagelegenheden leveren. De lidstaten moeten overwegen om ondersteuning voor de uitvoering ervan te bieden.
24. Er moet bijzondere aandacht worden besteed aan maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen en protocollen voor woningen voor korte verblijven, voor vakantie of anderszins, in het kader van de deeleconomie. Deze richtsnoeren en beginselen kunnen volledig op deze typen horecadiensten worden toegepast en aanpassingen daarvan of alternatieven daarvoor mogen in geen geval de gezondheid van bezoekers in gevaar brengen of het risico op overdracht van het virus vergroten.
25. De maatregelen om de gezondheid van gasten en werknemers in horecagelegenheden te beschermen moeten regelmatig worden geëvalueerd en aangepast, rekening houdend met alle relevante deskundigheid en overwegingen, om evenredig te blijven in het licht van de heersende noodzaak op het gebied van de volksgezondheid.
26. Naarmate nieuwe en efficiëntere oplossingen beschikbaar worden, moet daarvan gebruik worden gemaakt en moeten minder efficiënte en meer belastende maatregelen worden stopgezet. Het beginsel van kosteneffectiviteit moet in acht worden genomen. Dit betekent dat wanneer er verschillende mogelijkheden zijn om dezelfde bescherming van de gezondheid van gasten en werknemers te bereiken, de minst dure optie de voorkeur moet krijgen, met name voor kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's).
27. Bij de ontwikkeling van maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen en van protocollen voor horecagelegenheden (hierna "gelegenheden" genoemd) om de overdracht van COVID-19 te voorkomen en de volksgezondheid te beschermen, moeten de volgende beginselen in acht worden genomen:
 - a) *De epidemiologische situatie*

Een voorwaarde voor de hervatting van een toeristische activiteit is de daling van de incidentie van COVID-19 tot een laag niveau alsook de vervulling van alle andere criteria in deel II. Er is terdege rekening gehouden met de EU-richtsnoeren betreffende beginselen voor de veilige en geleidelijke hervatting van toeristische activiteiten.
 - b) *De gezondheid en veiligheid van gasten en werknemers is de hoofdprioriteit*

Opdat horecadiensten kunnen worden hervat, is het van essentieel belang dat gasten die van de horecagelegenheid gebruikmaken en werknemers die aan de dienstverlening deelnemen, de maatregelen ter preventie van besmetting en virusoverdracht ten volle naleven. Over maatregelen moet duidelijk worden gecommuniceerd, onder andere via digitale weg, en de communicatie moet zichtbaar en doeltreffend zijn, zowel voor gasten als voor werknemers.
 - c) *Lokale regelingen*

Tussen de lokale en/of nationale volksgezondheidsinstanties en de dienstverleners in de horeca moet een constante coördinatie plaatsvinden om ervoor te zorgen dat de recentste regels en voorschriften die binnen een bepaald geografisch gebied gelden, worden gedeeld en toegepast en dat de uitvoering ervan wordt gecontroleerd.
 - d) *Actieplan in geval van besmetting*

Gelegenheden moeten een paraatheidsplan hebben dat maatregelen omvat die moeten worden genomen indien zich in de gelegenheid een besmetting voordoet en dat de periode bestrijkt vanaf de beslissing om te heropenen tot en met 14 dagen nadat gasten de gelegenheid hebben verlaten. Een specifiek actieplan waarin de rol en de verantwoordelijkheden van het personeel worden toegelicht moet aan alle personeelsleden worden voorgesteld en moet te allen tijde beschikbaar zijn.

⁽²⁰⁾ Coronavirus: EU-richtsnoeren voor een veilige terugkeer naar de werkplek (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_20_729). Europees Agentschap voor de veiligheid en de gezondheid op het werk. COVID-19: richtsnoeren voor op de werkplek [internet]. [geactualiseerd: 20 april 2020; geciteerd: 4 mei 2020]. Beschikbaar op: https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See

⁽²¹⁾ Zie ook de verklaring van het Europees Comité voor gegevensbescherming (EDPB) (https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_statement_2020_processingpersonaldataandcovid-19_en.pdf).

e) *Opleiding*

Alle personeelsleden van toeristische voorzieningen moeten op de hoogte zijn van de symptomen van COVID-19 en moeten worden ingelicht over de basismaatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen. Het personeel moet opleidingen krijgen over maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen en over de maatregelen die moeten worden genomen wanneer gasten of zichzelf symptomen vertonen die op COVID-19 kunnen wijzen.

f) *Personeelsbeheer*

Er moet worden overwogen maatregelen te nemen die de aanwezigheid van personeel in de gelegenheid verminderen, zoals thuiswerk voor alle personeelsleden wier taken van thuis kunnen worden verricht.

Er moet ook worden overwogen maatregelen te nemen om het aantal fysieke contacten tussen personen in gelegenheden alsook de duur van die contacten te verminderen, met inbegrip van werken en eten in ploegen en communiceren via telefoon en elektronisch middelen.

g) *Informatie voor gasten*

Gasten moeten alle noodzakelijke informatie op een toegankelijke manier krijgen, onder andere via digitale weg, vóór hun aankomst en ter plaatse in de horecagelegenheid; de informatie moet alle geldende richtsnoeren van de lokale volksgezondheidsinstanties omvatten alsook specifieke maatregelen die zijn genomen en die een invloed op hun aankomst, verblijf en vertrek hebben.

Gasten moeten door middel van specifieke borden (infografieken, met aanpassingen voor gasten met een visuele beperking) aan de ingang van de gelegenheid worden geïnformeerd over de tekenen en symptomen van COVID-19 en wat zij moeten doen als zij tijdens hun verblijf of gedurende de 14 dagen na hun vertrek symptomen krijgen. De gelegenheid kan ook brochures met deze informatie uitdelen.

Gelegenheden moeten ervoor zorgen dat zij de contactgegevens van hun gasten hebben voor het geval deze vereist zijn voor contactonderzoek. Maatregelen voor contactonderzoek moeten strikt beperkt blijven tot de aanpak van de COVID-19-uitbraak en moeten overeenkomstig de gemeenschappelijke EU-toolbox van het e-gezondheidsnetwerk voor mobiele applicaties ter ondersteuning van contactonderzoek in de strijd van de EU tegen COVID-19 ⁽²²⁾ en de richtsnoeren van de Commissie voor apps ⁽²³⁾ worden genomen om het hoogste niveau van privacy en gegevensbescherming te waarborgen.

h) *Bewaren van afstand en hygiëne*

De gelegenheid moet gerichte maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat de fysieke afstand wordt bewaard in gemeenschappelijke ruimten waar gasten vaak gedurende langere tijd (namelijk langer dan 15 minuten) samenkomen, zoals de vaststelling van het maximaal aantal gasten dat in elke gemeenschappelijke ruimte (d.w.z. restaurants, cafés, bars, lobby) is toegelaten. Er moet worden overwogen slots toe te wijzen of (digitale) boeking van slots mogelijk te maken voor maaltijden of bezoeken aan het zwembad of fitnesscentrum.

Als de fysieke afstand niet kan worden bewaard, moeten alternatieve maatregelen voor de bescherming van gasten en werknemers worden overwogen, zoals het gebruik van glazen of plastic panelen, het dragen van maskers enz.

In principe moet in alle gemeenschappelijke ruimten van de gelegenheid een afstand van 1,5 tot 2 meter worden bewaard (behalve tussen personen die samen reizen en een kamer delen), aangevuld met andere maatregelen (bv. het dragen van een masker) als deze afstand niet kan worden bewaard.

Voor ruimten in de buitenlucht (stranden, zwembaden, cafés, bars, restaurants enz.) en gelegenheden waar in de buitenlucht kan worden gegeten en gedronken, moeten specifieke maatregelen worden genomen om het bewaren van de fysieke afstand mogelijk te maken en moeten specifieke hygiënemaatregelen worden getroffen. Ook in binnenruimten zoals spa's en zwembaden moeten strenge hygiënemaatregelen worden toegepast. Elke gelegenheid moet zorgvuldig overwogen of speciale voorzieningen (bv. voor kinderopvang) gesloten moeten blijven. Grote evenementen zoals concerten moeten worden uitgesteld.

Voor door de gelegenheid aangeboden vervoersdiensten zoals pendelbussen moeten bijzondere regelingen worden getroffen overeenkomstig de richtsnoeren voor het geleidelijk herstel van vervoersdiensten en connectiviteit ⁽²⁴⁾.

i) *Maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen*

Naast het bewaren van de fysieke afstand moeten specifieke persoonlijkebeschermingsmaatregelen en reinigings- en ontsmettingsprotocollen worden overwogen, aan het personeel en de gasten worden meegedeeld, en uitgevoerd.

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf

⁽²³⁾ Mededeling van de Commissie — Richtsnoeren in verband met gegevensbescherming voor apps ter ondersteuning van de bestrijding van de COVID-19-pandemie (PB C 124 I van 17.4.2020, blz. 1).

⁽²⁴⁾ C(2020) 3139.

Het gaat onder andere om de volgende maatregelen:

i) Hoest-/niesetiquette:

gasten en personeelsleden moeten worden ingelicht over de hoest-/niesetiquette (hoesten of niezen in een papieren zakdoek of in de elleboogholte) en moeten deze strikt volgen. Gelegenheden moeten ervoor zorgen dat er papieren zakdoeken en vuilbakken beschikbaar zijn.

ii) Handhygiëne:

handhygiëne is een essentiële bestrijdingsmaatregel waarvan gasten en werknemers in kennis moeten worden gesteld door middel van infografieken op strategische plaatsen (bv. aan de ingang, in de toiletten, aan de kassa enz.). Gelegenheden moeten ervoor zorgen dat er voldoende mogelijkheden zijn om de handen te wassen en dat er zeep, papieren handdoekjes voor eenmalig gebruik of automatische handdrogers, en alcoholoplossingen voor de handen beschikbaar zijn.

iii) Gebruik van maskers:

Het gebruik van maskers door personeelsleden en gasten moet als een aanvullende maatregel worden beschouwd en mag de essentiële preventiemaatregelen niet vervangen. Het is belangrijk dat maskers op de juiste manier worden gebruikt en gasten en personeelsleden moeten hierover worden geïnformeerd.

iv) Ventilatie:

Er wordt aangeraden de luchtverversingssnelheid te verhogen en zo veel mogelijk buitenlucht aan te voeren, hetzij door middel van natuurlijke ventilatie, hetzij door middel van mechanische ventilatie, afhankelijk van de gelegenheid. Er wordt ook aangeraden om kamers gedurende ten minste één uur extra te ventileren nadat gasten hebben uitgecheckt.

v) Reiniging en ontsmetting:

Het is belangrijk om oppervlakken die vaak worden aangeraakt, zo vaak als mogelijk schoon te maken (ten minste dagelijks en zo mogelijk vaker). Voorbeelden van dergelijke oppervlakken zijn deurknoppen en -krukken, stoelen en armsteunen, tafelbladen, lichtschakelaars, leuning, waterkranen, liftknoppen, de bovenkant van bars enz. Het personeel moet worden geïnformeerd over de schoonmaakprocedure na het uitchecken van de gasten, en moet deze uitvoeren, alsook over de behandeling van schoonmaakspullen, het afvalbeheer, de reiniging van wasgoed en de persoonlijke hygiëne na het schoonmaken.

j) *Mogelijke besmettingen bij gasten of personeelsleden*

Indien er bij de gasten of de op de werkplek aanwezige personeelsleden een vermoedelijk geval van COVID-19 is, moeten bij de uitvoering van het onder d) beschreven actieplan de desbetreffende richtsnoeren van het ECDC (bijlage) en van de nationale en lokale gezondheidsinstanties worden gevolgd met betrekking tot:

i) de afzonderings- en afstandsmaatregelen die op de mogelijk besmette persoon moeten worden toegepast;

ii) de op het nationale recht gebaseerde procedure om contact op te nemen met de medische diensten met het oog op medisch advies, tests of een eventuele verplaatsing naar een medische inrichting;

iii) de op het nationale recht gebaseerde procedure om de lokale volksgezondheidsinstanties in kennis te stellen en eventuele activiteiten in het kader van contactonderzoek;

iv) de reinigings- en ontsmettingsprocedures die moeten worden uitgevoerd;

v) de nodige samenwerking met en informatie over andere gasten of personeelsleden die in de gelegenheid mogelijk in contact zijn gekomen met de besmette persoon gedurende de periode die 2 dagen vóór het opkomen van de symptomen van de besmette persoon begint en 14 dagen daarna eindigt.

28. Bovenstaande beginselen worden in acht genomen naast de algemene aanbevelingen van het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding in de bijlage.

IV. Conclusie

29. De lidstaten worden aangemoedigd om deze richtsnoeren met de bevoegde autoriteiten en de regionale/lokale autoriteiten te delen.

30. Belanghebbenden in de toeristische sector, zoals beroepsverenigingen en onlineplatformen voor toerisme, worden aangemoedigd om deze richtsnoeren te verspreiden en onder de aandacht te brengen.

31. De lidstaten wordt verzocht continu samen te werken met het ECDC om ervoor te zorgen dat de in punt 18 bedoelde overdrachtskaart een transparant hulpmiddel is om op EU-niveau informatie te verstrekken die door autoriteiten, vervoerexploitanten en belanghebbenden in de toeristische sector kan worden gebruikt.
 32. De lidstaten worden aangemoedigd om te overwegen horecagelegenheden, en meer algemeen alle verstrekkers van toeristische diensten, te ondersteunen bij de uitvoering van deze richtsnoeren en van relevante maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen en protocollen, en om de naleving daarvan te controleren. De lidstaten mogen daarvoor beschikbare nationale en EU-middelen gebruiken.
 33. De Commissie zal op basis van deze richtsnoeren blijven coördineren met de lidstaten om tot een coherente benadering te komen van maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen en protocollen voor horecagelegenheden en toeristische bedrijven in de EU.
 34. Deze richtsnoeren zijn bedoeld om de lidstaten en belanghebbenden in de toeristische sector te helpen specifiekere maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen en protocollen te ontwikkelen in overeenstemming met deze richtsnoeren en de naleving ervan te controleren om zo duidelijkere randvoorwaarden te scheppen waarbinnen bedrijven het vertrouwen van de consument kunnen versterken.
 35. De Commissie zal een speciale website opzetten met een interactieve kaart met informatie van zowel de lidstaten als de toeristische en reissector, met inbegrip van informatie over nationale of sectorale protocollen en nalevingsregelingen.
 36. Om de lidstaten te helpen zal de Commissie de uitwisseling van beste praktijken bevorderen, onder andere via het Raadgevend Comité inzake toerisme.
 37. De Commissie zal blijven samenwerken met de overheidsdiensten van de lidstaten, belanghebbenden in de toeristische sector en internationale organisaties om de uitvoering van deze richtsnoeren te bevorderen.
-

BIJLAGE

Algemene aanbevelingen van het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding voor de toeristische sector, met name voor horecagelegenheden**Lokale regelingen**

Maatregelen in de toeristische sector op het gebied van de volksgezondheid zullen in overeenstemming moeten zijn met door de lokale en nationale overheden toegepaste algemene maatregelen en rekening moeten houden met de richtsnoeren voor op de werkplek ⁽¹⁾. Dergelijke in de toeristische sector getroffen maatregelen moeten minstens even streng zijn als de aanbevelingen voor het grote publiek.

Tussen de lokale en/of nationale volksgezondheidsinstanties en de accommodaties moet een constante dialoog plaatsvinden om ervoor te zorgen dat de recentste regels en voorschriften die binnen een bepaald geografisch gebied gelden, worden gedeeld en toegepast, met inbegrip van:

- specifieke regelingen voor gasten, met inbegrip van gasten uit andere landen, om medisch advies en medische behandeling te verkrijgen, met inbegrip van de toegang tot ambulante en ziekenhuiszorg, mochten zij symptomen vertonen die verband houden met COVID-19;
- de verplichting voor eigenaren van accommodaties om zorgvuldig contactgegevens bij te houden, die nuttig kunnen zijn voor onderzoek in het kader van de volksgezondheid wanneer zich in de accommodatie een geval zou voordoen.

Risicocommunicatie en opleiding*Actieplan*

De gelegenheden moeten beschikken over een paraatheidsplan met de te nemen maatregelen, dat de volgende perioden bestrijkt:

- van het moment waarop tot heropening zal worden besloten tot vóór de aankomst van de gasten. Deze fase omvat informatieverstrekking aan en opleiding van het personeel, alsmede de uitvoering van de nodige maatregelen ter preventie van besmettingen in de voorziening en het soort informatie dat aan de gasten moet worden verstrekt vóór hun aankomst;
- ten tijde van het verblijf van de gasten in de gelegenheid, vanaf het boeken en inchecken tot en met het uitchecken;
- tot 14 dagen nadat de gasten de gelegenheid hebben verlaten.

Een specifiek actieplan waarin de rol en de verantwoordelijkheden van het personeel worden toegelicht moet aan alle personeelsleden worden voorgesteld en moet te allen tijde beschikbaar zijn.

Opleiding en personeelsbeheer*Opleiding:*

- Alle personeelsleden van toeristische voorzieningen moeten op de hoogte zijn van de symptomen van COVID-19 (bv. koorts, hoesten, keelpijn enz.) en moeten worden ingelicht over de basismaatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen.
- Personeelsleden van wie zelf, of van een lid van hun huishouden, is bevestigd dat zij COVID-19-patiënt zijn, mogen de werkomgeving niet betreden tijdens de door de lokale gezondheidsinstanties vastgestelde infectieuze periode, gewoonlijk tot acht dagen na het begin van de symptomen bij lichte gevallen.
- Personeelsleden met symptomen die op COVID-19 kunnen wijzen, mogen de werkomgeving niet betreden en moeten in thuisisolatie gaan, en hun moet worden geadviseerd om de lokale volksgezondheidsrichtsnoeren te volgen en medische hulp in te roepen als de symptomen zich verergeren, overeenkomstig de lokale richtsnoeren.
- Er moet worden overwogen om te voorzien in specifieke opleiding van het personeel over maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen en over de maatregelen die moeten worden genomen wanneer gasten symptomen vertonen die op COVID-19 kunnen wijzen.

Personeelsbeheer:

- Oudere personeelsleden en personeelsleden met predisponerende chronische medische aandoeningen (bijvoorbeeld hartziekten, longziekten, immunodeficiëntie, recente kankerbehandeling) waarvan bekend is dat deze het risico op een ernstig verloop van een infectie met COVID-19 vergroten, moeten voor zover mogelijk worden ingezet voor activiteiten waarbij zij minder contact met de gasten hebben.

⁽¹⁾ Europees Agentschap voor de veiligheid en de gezondheid op het werk. COVID-19: richtsnoeren voor op de werkplek [internet]. [geactualiseerd: 20 april 2020; geciteerd: 4 mei 2020]. Beschikbaar op: https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See

- Er moet worden overwogen maatregelen te nemen die het aantal personeelsleden in de gelegenheid verminderen, zoals thuiswerk voor alle personeelsleden wier taken van thuis kunnen worden verricht.
- Er moet ook worden overwogen maatregelen te nemen om het aantal fysieke contacten tussen personen in gelegenheden alsook de duur van die contacten te verminderen, met inbegrip van werken en eten in ploegen en communiceren via telefoon en elektronisch middelen.

Informatie voor gasten

- Vóór hun aankomst in een accommodatie moeten de gasten informatie ontvangen over de huidige richtsnoeren van de lokale volksgezondheidsinstanties en over specifieke maatregelen die in de accommodatie zijn genomen. De gasten moeten ervan op de hoogte worden gesteld dat zij hun verblijf moeten uitstellen indien zij symptomen hebben die op COVID-19 kunnen wijzen, of indien zij in de 14 dagen voor hun geplande verblijf in contact zijn geweest met een persoon met COVID-19 of met symptomen die op COVID-19 duiden.
- Specifieke borden (infografieken) of andere toegankelijke informatie, met aanpassingen voor gasten met een visuele beperking, aan de ingang van de accommodatie moeten de gasten informeren over de tekenen en symptomen van COVID-19 en wat zij moeten doen als zij symptomen krijgen. De accommodatie kan ook brochures met deze informatie uitdelen.
- Bij vertrek wordt de gasten uitdrukkelijk verzocht de accommodatie onmiddellijk in te lichten indien zij binnen 14 dagen na vertrek symptomen krijgen die verband houden met COVID-19 of positief worden getest op COVID-19.
- Er moet voor worden gezorgd dat de contactgegevens van de gasten beschikbaar zijn voor het geval deze vereist zijn voor contactonderzoek.

Afstand bewaren

- SARS-CoV-2 wordt voornamelijk overgedragen via ademhalingsdruppeltjes en direct contact met geïnfecteerde personen, en door indirect contact met besmette oppervlakken of voorwerpen (fomites: levenloze smetstofdragers) in de directe omgeving. Grote ademhalingsdruppeltjes leggen ongeveer 1 meter af bij ademhalen, 1,5 meter bij spreken en 2 meter bij hoesten ⁽²⁾.
- De gelegenheid moet ervoor zorgen dat overeenkomstig de recentste richtsnoeren de nodige fysieke afstand wordt bewaard in gemeenschappelijke ruimten waar de gasten waarschijnlijk gedurende langere perioden (bv. langer dan 15 minuten) bijeenkomen.
- Gasten die samen reizen en kamers met elkaar delen, hoeft niet te worden gevraagd om onderling fysiek afstand te bewaren.
- Wanneer het bewaren van de fysieke afstand niet kan worden gegarandeerd, moeten specifieke maatregelen worden overwogen om te voorkomen dat zich druppeltjes verspreiden, bijvoorbeeld aan de receptie met behulp van loketschermen van glas of kunststof.
- Toeristische voorzieningen, met inbegrip van hotels en restaurants, moeten een maximaal aantal gasten per voorziening en ruimte vaststellen om het bewaren van de nodige fysieke afstand te garanderen. Het maximaal aantal gasten mag niet worden overschreden.
- Evenementen voor amusementsdoeleinden moeten worden uitgesteld of geannuleerd, tenzij het bewaren van de fysieke afstand kan worden gegarandeerd.
- Voor verplaatsingen met vervoermiddelen moeten speciale regelingen worden overwogen om het bewaren van de fysieke afstand te garanderen.

Maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen

Bedrijven in de toeristische sector bieden in het algemeen producten en diensten aan die met zich meebrengen dat mensen gedurende lange tijd in gesloten (hotels, restaurants, coffeeshops) en open (campings, stranden, openluchtbaden) bijeenkomen, waardoor de mogelijkheid van virusoverdracht wordt vergroot. Het bewaren van de fysieke afstand en specifieke maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen (persoonlijke beschermingsmaatregelen en reinigings- en ontsmettingsprotocollen) moeten worden overwogen en uitgevoerd in alle omgevingen waar bijeenkomsten kunnen worden verwacht ⁽³⁾. Onder dergelijke maatregelen ter preventie en bestrijding van besmettingen vallen onder meer:

⁽²⁾ Bourouiba L. Turbulent Gas Clouds and Respiratory Pathogen Emissions: Potential Implications for Reducing Transmission of COVID-19. JAMA. 26 maart 2020.

⁽³⁾ Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding. Infection prevention and control in the household management of people with suspected or confirmed coronavirus disease (COVID-19) [internet]. 31 maart 2020 [4 mei 2020]. Beschikbaar op: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Home-care-of-COVID-19-patients-2020-03-31.pdf>

— *Hoest-/niesetiquette*

- Er moet een strikte hoest-/niesetiquette in acht worden genomen: neus en mond moeten bij het niezen of hoesten worden bedekt met een papieren zakdoek. Er moet een aantal schone papieren zakdoeken bij de hand worden gehouden om meteen te kunnen worden gebruikt.
- Papieren zakdoeken moeten onmiddellijk na gebruik worden weggegooid, het liefst in een afvalbak met deksel, en de handen moeten vervolgens meteen volgens de juiste procedure worden gewassen of gereinigd.
- Indien geen papieren zakdoeken beschikbaar zijn, wordt hoesten of niezen in de elleboogholte aanbevolen.

— *Handhygiëne*

- Handhygiëne vormt een essentiële bestrijdingsmaatregel om de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan.
- Er moeten voldoende mogelijkheden zijn om de handen te wassen en zeep, papieren handdoekjes voor eenmalig gebruik of automatische handdrogers, en alcoholoplossingen voor de handen (met ten minste 70 % alcohol) moeten beschikbaar zijn.
- Borden (infografieken) die het belang van handhygiëne onderstrepen en uitleggen hoe een doeltreffende handhygiëne kan worden toegepast, moeten in verschillende ruimten (bv. aan de ingang, in de toiletten, aan de kassa enz.) van elke toeristische voorziening beschikbaar zijn.
- De handhygiëne moet vaak worden toegepast.

— *Gebruik van maskers*

- Het gebruik van medische of geïmproviseerde niet-medische maskers door personeelsleden en gasten in de toeristische voorzieningen kan worden beschouwd als een middel voor de bestrijding van besmetting aan de bron (d. w.z. om te voorkomen dat door besmette personen met of zonder symptomen druppeltjes worden verspreid) ⁽⁴⁾.
- Het gebruik van maskers moet als een aanvullende maatregel worden beschouwd en mag de essentiële preventie-maatregelen niet vervangen.
- Een juist gebruik van de maskers is belangrijk. Het masker moet het gezicht volledig bedekken van de neusrug tot op de kin.
- Er moet informatie beschikbaar zijn over het juiste gebruik van maskers, waarbij het belang wordt benadrukt van het reinigen van de handen met zeep en water of met alcoholoplossingen voor de handen vóór het dragen en na het afnemen van het masker.
- Medische en niet-medische maskers zijn acceptabel in gemeenschapsomgevingen, rekening houdend met kwesties van beschikbaarheid en de garantie dat medische maskers bij voorrang worden bestemd voor gebruik in zorginstellingen.
- Het gebruik van filtrerende gelaatsstukken (ademhalingsmaskers van het type “filtering face piece” ofwel FFP) wordt niet aanbevolen in gemeenschapsomgevingen aangezien deze bij voorrang moeten worden bestemd voor gebruik in zorginstellingen.

— *Ventilatie*

- Slechte ventilatie van binnenruimten is geassocieerd met een toegenomen overdracht van infecties van de luchtwegen ⁽⁵⁾. Verondersteld wordt dat COVID-19 op de eerste plaats via ademhalingsdruppeltjes wordt overgedragen. De rol van aerosolen, die langer in de lucht aanwezig kunnen blijven, bij de overdracht van COVID-19 is vooralsnog onduidelijk en daarom is het relatieve belang van ventilatie voor de preventie van de overdracht van COVID-19 niet goed gedefinieerd. Veel gevallen van de overdracht van COVID-19 zijn echter in

⁽⁴⁾ Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding. Using face masks in the community. Reducing COVID-19 transmission from potentially asymptomatic or pre-symptomatic people through the use of face masks [internet]. 8 april 2020 [4 mei 2020]. Beschikbaar op: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>

⁽⁵⁾ Knibbs LD, Morawska L, Bell SC, Grzybowski P. Room ventilation and the risk of airborne infection transmission in 3 health care settings within a large teaching hospital. *Am J Infect Control*. december 2011;39(10):866-72.

verband gebracht met het verblijven in gesloten ruimten ⁽⁶⁾. Door de luchtverversingssnelheid te verhogen en zo veel mogelijk buitenlucht aan te voeren door middel van natuurlijke ventilatie of van mechanische ventilatie, afhankelijk van de gelegenheid, wordt een eventueel risico van overdracht via aerosolen waarschijnlijk verminderd ⁽⁷⁾.

— Bij gebruik van mechanische ventilatiesystemen is het onderhoud van kunstmatige ventilatiesystemen volgens de instructies van de fabrikant, met name wat de reiniging en vervanging van de filters betreft, van essentieel belang.

— *Reiniging en ontsmetting*

— Een adequate reiniging en ontsmetting zijn van belang tegen de achtergrond van de COVID-19-pandemie ⁽⁸⁾.

— Oppervlakken die vaak worden aangeraakt, moeten zo vaak mogelijk worden schoongemaakt (ten minste dagelijks en zo mogelijk vaker). Voorbeelden van dergelijke oppervlakken zijn deurknoppen en -grepen, stoelen en armsteunen, tafelbladen, lichtschakelaars, leuningen, waterkranen, liftknoppen enz.

— Hoe goed het virus op oppervlakken overleeft, hangt af van het materiaal van het oppervlak, waarbij de kortste overleving is opgetekend voor koper ⁽⁹⁾.

— Er wordt aangeraden om kamers grondig schoon te maken met gebruikelijke reinigingsmiddelen en gedurende ten minste één uur extra te ventileren nadat gasten hebben uitgecheckt.

— Gebruikelijke reinigingsmiddelen volstaan voor routinematige schoonmaakwerkzaamheden.

— De schoonmaakuitrusting moet aan het einde van elke schoonmaaksessie goed worden gereinigd.

— Na het schoonmaken moet de handhygiëne in acht worden genomen.

— Standaardprocedures voor afvalbeheer in acht nemen. Afvalmateriaal afkomstig van het schoonmaken moet als restafval worden weggegooid.

— Standaardprocedures voor het wassen van beddengoed, handdoeken en tafellinnen.

⁽⁶⁾ Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding. Using face masks in the community. Reducing COVID-19 transmission from potentially asymptomatic or pre-symptomatic people through the use of face masks [internet]. 8 april 2020 [4 mei 2020]. Beschikbaar op: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>

Knibbs LD, Morawska L, Bell SC, Grzybowski P. Room ventilation and the risk of airborne infection transmission in 3 health care settings within a large teaching hospital. *Am J Infect Control*. december 2011;39(10):866-72.

Lu J, Gu J, Li K, Xu C, Su W, Lai Z, et al. COVID-19 Outbreak Associated with Air Conditioning in Restaurant, Guangzhou, China, 2020. *Emerg Infect Dis*. 2 april 2020;26(7).

⁽⁷⁾ Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Natural Ventilation for Infection Control in Health-Care Settings [internet]. 2009 [geactualiseerd: 4 mei 2020]. Beschikbaar op: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1

REHVA (federatie van Europese verenigingen op het gebied van verwarming, ventilatie en klimaatregeling). How to operate and use building services in order to prevent the spread of the coronavirus disease (COVID-19) virus (SARS-CoV-2) in workplaces [internet]. [geactualiseerd: 17 maart 2020; geciteerd: 4 mei 2020]. Beschikbaar op: https://www.rehva.eu/fileadmin/user_upload/REHVA_covid_guidance_document_2020-03-17_final.pdf

⁽⁸⁾ Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (ECDC). Disinfection of environments in healthcare and nonhealthcare settings potentially contaminated with SARS-CoV-2. Stockholm: ECDC; 2020 [26 april 2020]. Beschikbaar op: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/disinfection-environments-covid-19#no-link>

⁽⁹⁾ Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Natural Ventilation for Infection Control in Health-Care Settings [internet]. 2009 [geactualiseerd: 4 mei 2020]. Beschikbaar op: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1

Als een persoon vermoedelijk met COVID-19 besmet is: testen, contactonderzoek, afzondering en quarantaine

Indien er onder de gasten of de op de werkplek aanwezige personeelsleden een vermoedelijk geval van COVID-19 is, moet de gelegenheid het lokale actieplan in werking stellen ⁽¹⁰⁾.

De vermoedelijk besmette persoon moet onmiddellijk worden opgedragen een masker te dragen en de hoest-/niesetiquette en de handhygiëneprocedures in acht te nemen. De vermoedelijk besmette persoon moet ten minste 2 m van andere personen gescheiden worden gehouden en voor zover mogelijk een eigen kamer krijgen om zich in te isoleren, met eigen sanitaire voorzieningen.

Het vermoedelijke geval moet, met inachtneming van de EU-wetgeving inzake gegevensbescherming, worden gemeld bij de lokale medische diensten, die vervolgens advies zullen verstrekken over het testen en het verdere beheer en de verplaatsing van de besmette persoon naar een plaats waar deze kan worden verzorgd (bv. een ziekenhuis), indien dit noodzakelijk wordt geacht en in overeenstemming met de lokale trajecten voor medische zorg.

Indien het vermoedelijke geval als een waarschijnlijk of bevestigd geval wordt beschouwd, worden de lokale volksgezondheidsinstanties hiervan in kennis gesteld en verstrekken zij advies over de vraag of contactonderzoek moet worden uitgevoerd. Het contactonderzoek begint meestal onmiddellijk nadat kennisgeving is gedaan van een geïdentificeerd waarschijnlijk of bevestigd geval en behoort doorgaans tot de verantwoordelijkheid van de lokale volksgezondheidsinstanties. Toeristische gelegenheden zal worden verzocht mee te werken en alle nodige informatie te verstrekken over andere gasten of personeelsleden die in de gelegenheid mogelijk in contact zijn gekomen met de besmette persoon gedurende de periode die 2 dagen vóór het opkomen van de symptomen van de besmette persoon begint en 14 dagen daarna eindigt.

Personeelsleden die symptomen krijgen, moeten thuis worden geïsoleerd en medische hulp invoeren.

Indien een vermoedelijk of bevestigd geval van COVID-19 in een binnenruimte heeft verbleven, moet deze ruimte eerst goed worden geventileerd gedurende ten minste 1 uur en vervolgens zorgvuldig met een neutraal detergens worden gereinigd, waarna de oppervlakken worden ontsmet met een ontsmettingsmiddel dat werkzaam is tegen virussen. Als alternatief kunnen 0,05-0,1 % natriumhypochloriet of producten op basis van ethanol (ten minste 70 %) worden gebruikt voor ontsmetting na de reiniging met een neutraal detergens. Alle mogelijk besmette textielproducten (bv. handdoeken, beddengoed, gordijnen, tafelkleden enz.) moeten op 90 °C worden gewassen met een gewoon wasmiddel. Indien de kenmerken van de stof niet toelaten dat deze zo heet wordt gewassen, moeten bleekmiddel of andere middelen voor de ontsmetting van textiel aan de wascyclus worden toegevoegd.

Specifieke aanbevelingen per voorziening voor hotels

De volgende maatregelen worden aanbevolen om de waarschijnlijkheid van overdracht van COVID-19 tot een minimum te beperken:

1. Administratie/management

- a. Een paraatheidsplan opstellen dat ingaat op maatregelen ter preventie en bestrijding van besmetting met COVID-19 in overleg met de lokale volksgezondheidsinstanties
- b. De aanbevelingen van de volksgezondheidsinstanties nauwgezet volgen om goed op de hoogte te zijn van de huidige situatie en het risico op besmetting van personeelsleden en gasten te kunnen beoordelen
- c. Ervoor zorgen dat het personeel wordt getraind in procedures met betrekking tot alle relevante aspecten van de preventie en bestrijding van besmettingen, met inbegrip van het beheer van vermoedelijke COVID-19-gevallen, ontsmetting en reiniging en het juiste gebruik van maskers
- d. Een maximaal aantal gasten vaststellen dat op enig moment in een gedeelde ruimte aanwezig mag zijn, om te garanderen dat de fysieke afstand wordt bewaard in overeenstemming met de richtsnoeren inzake massabijeenkomsten en het bewaren van de fysieke afstand Ervoor zorgen dat het toegelaten aantal gasten in overeenstemming is met de plaatselijke volksgezondheidsaanbeveling voor bijeenkomsten
- e. Ervoor zorgen dat er informatiemateriaal beschikbaar is voor de gasten over de symptomen van COVID-19, instructies over wat te doen indien men ziek wordt en wat de plaatselijke procedures zijn, en instructies voor handhygiëne en het juiste gebruik van maskers

⁽¹⁰⁾ Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (ECDC). Contact tracing: Public health management of persons, including healthcare workers, having had contact with COVID-19 cases in the European Union - second update Stockholm: ECDC; [27 april 2020]. Beschikbaar op: <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>

- f. Gebruikmaken van opschriften (bv. mededelingen op muren in openbare ruimten en kamers) om de gasten te informeren over de procedures die het contact tussen het personeel en de gasten tot een minimum beperken
 - g. Overwegen activiteiten in gesloten ruimten te annuleren wanneer het bewaren van de fysieke afstand niet kan worden gegarandeerd, en met name wanneer dergelijke activiteiten ook in de openlucht zouden kunnen plaatsvinden
2. *Receptie en conciërgediensten*
- a. Ervoor zorgen dat er desinfecterende handgel beschikbaar is
 - b. Oplossingen zoals online of zelf inchecken en uitchecken overwegen om het contact tussen gasten en personeel tot een minimum te beperken. Indien wordt gebruikgemaakt van een systeem voor zelf inchecken met behulp van een touchscreen of een toetsenbord, ervoor zorgen dat dergelijke apparaten regelmatig worden gereinigd om het risico van overdracht tot een minimum te beperken
 - c. Zorgen voor het bewaren van de fysieke afstand tussen de receptionist en andere personeelsleden en de gasten, idealiter door middel van een scheidingsscherm van kunststof of glas
 - d. Zorgen voor het bewaren van de fysieke afstand tussen de gasten, bv. met behulp van merktekens op de vloer
3. *Restaurants, ontbijt- en eetzaal en bars*
- a. Ervoor zorgen dat er desinfecterende handgel beschikbaar is en dat er aan de ingang is voorzien in borden die eraan helpen herinneren de handhygiëne toe te passen
 - b. Waar mogelijk moet het eten aan de klanten worden geserveerd in plaats van te worden aangeboden als een buffet met zelfbediening. Als het niet mogelijk is het eten aan tafel op te dienen, moeten de hygiënemaatregelen worden aangescherpt en moeten de gasten eraan worden herinnerd handgel te gebruiken bij binnenkomst van het restaurant, bij een bezoek aan het buffet en na zichzelf aan het buffet te hebben bediend
 - c. Indien gebruik wordt gemaakt van een zelfbedieningsbuffet, ervoor zorgen dat de fysieke afstand wordt bewaard aan het buffet
 - d. Het aantal gasten dat op enig moment in de voorziening aanwezig is, beperken om te zorgen voor het bewaren van de fysieke afstand
 - e. Te voorkomen dat zich een rij vormt, of, indien dit niet mogelijk is, ervoor te zorgen dat de fysieke afstand wordt bewaard in de rij, bv. met behulp van merktekens op de vloer
 - f. Zorgen voor een fysieke afstand van 2 m tussen de tafels
 - g. Zorgen voor voldoende ventilatie overeenkomstig de richtsnoeren voor de ventilatie van restaurants, zowel wat de luchtverversingssnelheid als wat de hoeveelheid aangevoerde buitenlucht per uur betreft
 - h. Ervoor zorgen dat de filters van de airconditioning regelmatig worden gereinigd volgens de instructies van de fabrikant
 - i. Bij gebruik van door airconditioning behandelde lucht voor ventilatie, het hercirculeren van de lucht zo veel mogelijk beperken
 - j. Zorgen voor regelmatige reiniging van frequent aangeraakte oppervlakken met een gebruikelijk reinigingsmiddel
4. *Fitnessruimten*
- a. Ervoor zorgen dat er desinfecterende handgel beschikbaar is
 - b. Zorgen voor het schoonmaken van de apparatuur, en met name van oppervlakken die worden aangeraakt (zoals handgrepen), na door elke gast te zijn gebruikt, waarbij wordt voorzien in de nodige schoonmaakuitrusting
 - c. Zorgen voor het bewaren van de fysieke afstand tussen de gasten
 - d. Beperken van de toegang om het bewaren van de fysieke afstand te garanderen
 - e. Het gebruik van kleedkamers moet worden vermeden en de gasten moeten worden aangemoedigd zich op hun kamer om te kleden
5. *Spa's en zwembaden*
- a. Ervoor zorgen dat er desinfecterende handgel beschikbaar is en er mogelijkheden zijn om de handen te wassen
 - b. Aangezien fysiek contact niet kan worden vermeden tijdens wellnessbehandelingen en het niet mogelijk is de fysieke afstand te bewaren tussen de persoon die de behandeling uitvoert en de gast, moet het gebruik van maskers door de persoon die de behandeling uitvoert en de gast worden aanbevolen

- c. Het gebruik van handgel of het wassen van de handen voor en na elke behandeling wordt aangeraden
 - d. Zorgen voor regelmatig onderhoud en het van binnen en buiten reinigen van deze voorzieningen
6. *Buitenvoorzieningen (buitenzwembaden, strand, speeltuinen)*
- a. Ervoor zorgen dat er desinfecterende handgel beschikbaar is en er mogelijkheden zijn om de handen te wassen
 - b. Zorgen voor het bewaren van een fysieke afstand van 2 meter tussen de tafels, tussen de strandloungesets, tussen de gasten tijdens de verschillende activiteiten en in het zwembad
 - c. Gasten die dezelfde kamer delen, mogen ook hun tafels, strandloungesets enz. delen
 - d. Zorgen voor regelmatig onderhoud en het van binnen en buiten reinigen van deze voorzieningen
7. *Kinderrecreatieruimten binnen (bv. hotelcrèche)*
- a. Aangezien fysieke contacten niet kunnen worden vermeden en het niet mogelijk is de fysieke afstand te bewaren, dient te worden overwogen of dergelijke voorzieningen open moeten blijven
- Indien de voorzieningen open blijven:
- b. Het gebruik van maskers door het personeel dat voor de kinderen zorgen, moet worden overwogen
 - c. Ervoor zorgen dat er desinfecterende handgel beschikbaar is en er mogelijkheden zijn om de handen te wassen
 - d. Het aantal kinderen beperken dat de ruimten op enig moment bezoekt
 - e. Zorgen voor regelmatige reiniging van frequent aangeraakte oppervlakken, speelgoed en uitrusting met een gebruikelijk schoonmaakmiddel
8. *Conferentie- en vergaderzalen*
- a. Organisatoren van conferenties en vergaderingen moeten de plaatselijke richtsnoeren voor het aantal toegestane deelnemers in acht nemen
 - b. Ervoor zorgen dat er handgel beschikbaar is en er mogelijkheden zijn om de handen te wassen
 - c. Zorgen voor het bewaren van de fysieke afstand tussen de deelnemers overeenkomstig de richtsnoeren van het ECDC
9. *Toiletten*
- a. Zorgen voor de doorlopende beschikbaarheid van zeep en water, en van papieren handdoekjes voor eenmalig gebruik of automatische handdrogers
10. *Liften*
- a. Aanbevolen wordt het delen van de lift door personen die geen kamer delen zo veel mogelijk te ontmoedigen om te zorgen voor het bewaren van de fysieke afstand. De liften moeten bij voorrang worden bestemd voor gebruik door personen met een fysieke beperking en door personen die bagage bij zich dragen
 - b. Het gebruik van trappen aanmoedigen voor zover mogelijk en praktisch (bv. in laagbouw)
 - c. Zorgen voor regelmatige reiniging van frequent aangeraakte oppervlakken (liftpanelen en handgrepen)
 - d. Zorgen voor een goede ventilatie van de lift volgens de instructies van de fabrikant en de bouwvoorschriften
11. *Kwetsbare gasten*
- a. Kwetsbare gasten moeten worden ontmoedigd deel te nemen aan activiteiten waarbij het bewaren van de fysieke afstand niet altijd kan worden gegarandeerd, in het bijzonder wanneer dergelijke activiteiten plaatsvinden in gesloten ruimten, en zij moeten zeer zorgvuldig de fysieke afstand bewaren en de handhygiëne toepassen. Verstrekking van maaltijden op de kamer moet worden overwogen als mogelijkheid om kwetsbare gasten een nog betere bescherming te bieden
12. *Evenementen ter plaatse*
- a. Overwegen evenementen met een groot aantal deelnemers (bv. concerten) te annuleren en te allen tijde de nationale en lokale volksgezondheidsaanbevelingen inzake het toegelaten aantal deelnemers nauwgezet volgen

Documenten met aanvullende informatie:

1. Infection prevention and control during health care when COVID-19 is suspected: interim guidance. Genève: Wereldgezondheidsorganisatie; 2020
([https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-is-suspected-20200125](https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-(ncov)-infection-is-suspected-20200125)).
 2. Water, sanitation, hygiene and waste management for COVID-19: Interim guidance <https://www.who.int/publications-detail/water-sanitation-hygiene-and-waste-management-for-covid-19>.
 3. Global surveillance for COVID-19 caused by human infection with COVID-19 virus: interim guidance. Genève: Wereldgezondheidsorganisatie; 2020 <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/surveillance-and-case-definitions>.
 4. Considerations for quarantine of individuals in the context of containment for coronavirus disease (COVID-19): interim guidance. Genève: Wereldgezondheidsorganisatie; 2020 [https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-\(covid-19\)](https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-(covid-19)).
-